

A Century of
Suicides in Racoș
Historical-Statistical
View of the Suicidal
Events of Racoș
Looking Back
100 Years

ANTAL ÁRPÁD, GÖDRI IRÉN
KOVÁCS LÁSZLÓ

Using existing documents, we prepared a socio-demographical synthesis of the suicidal events of Racoș, looking back 100 years. Our work shows the distribution of suicidal events by sex, age groups, religion, and follows the evolution of the most frequent ways of committing suicide. Our analysis is unique, as this is focussed on a village in Transylvania, because as we know there have not been made similar historical-statistical looking back for a century. Therefore, and also because of the lack of data in our country we cannot make any comparison. We can only consider probable that the increasing rate of suicidal events met in the last two years is not an isolated phenomenon characterizing this village, and this require to launch similar research in other communities.

UN SECOL DE SUICID ÎN RACOS

RETROSPECTIVĂ ISTORICO-STATISTICĂ DE 100 DE ANI A CAZURILOR DE SUICID DIN RACOS (1895-1994)

“Zilnic mor pe glob în urma sinuciderii peste o mie de oameni, nu există țară să nu fie afectată de acest fenomen, nu există om care să nu se fi confruntat cu acesta” - avertiza asupra acestui fapt alarmant Ringel cu câteva decenii în urmă. Analiza fenomenului nu și-a pierdut nici acum din actualitate, dar comparativ cu importanța sa este foarte neglijat în literatura de specialitate autohtonă și chiar în cea - relativ extinsă - internațională. Conform datelor Organizației Mondiale a Sănătății în cadrul ONU, anual în jur de 3 milioane de oameni recurg la o tentativă de sinucidere și aproape 700.000 mor în urma acestei tentative (WHO, 1982).

Acest fenomen autodestructiv apare mai pregnant pe parcursul ultimului secol, Ungaria conducând de decenii în ierarhia mondială a sinuciderilor: anual 4-5 mii de maghiari își pun capăt zilelor.

Tema lucrării noastre a fost inspirată de realitățile societății din țara noastră. Importanța tendinței, precum și importanța socială a fenomenului sinuciderii justifică cercetarea atentă a fenomenului, a legăturilor sale sociopsihologice. “Trebuie să începem să vorbim despre el” - scria Musil, apoi continua: “adevărul la asemenea fenomene nu este în centru, ci de jur împrejur ca un sac în care, cu orice părere nouă îndesată în el, își schimbă forma, dar devine tot mai solid.” (Keleti, 1991). Tema revine constant, atât în societate cât și în presă: are oare omul dreptul să-și pună capăt zilelor, lupta pentru existență este o obligație sau, lucid,

UN SECOL DE SUICID ÎN RACOS

își poate face "bilanțul" vieții, punându-i adesea capăt? Propovăduitorii apoteozei sinuciderii consideră autodistrugerea ca o componentă imanentă a libertății omului. Sondajele de opinie occidentale indică rezultate de aceeași natură; tot mai mulți cred că la - parafrazând-ul pe Ady - "moartea cea mai nobilă, moartea chemată". În același tabără sunt specialiștii care luptă împotriva sinuciderii: sociologi, psihologi, psihiatri, asistenți sociali, organizații religioase și laice, care se străduiesc să stopeze - prin elaborarea și aplicarea unor metode preventive corespunzătoare - extinderea acestei epidemii a epocii moderne.

Despre sinucidere trebuie să vorbim, cunoștințele referitoare la acest subiect trebuie să pătrundă în conștiința societății, mai ales cele referitoare la recunoașterea stării psihice a omului care se pregătește să se sinucidă și la ajutorul psihologic care poate fi acordat. Recunoașterea potențialelor victime ale sinuciderii ar fi deosebit de importantă în vederea unei preveniri eficiente. Un rol important îl are, din acest punct de vedere, mass-media care, prin propagarea și amplificarea tendințelor pozitive și prin renunțarea la o vizionare senzaționistă, poate să contribuie la trezirea conștiinței sociale, la formarea empatiei. Concluziile preventive referitoare la mediile de informare le putem formula cu ajutorul cuvintelor lui Durkheim: "evoluția sinuciderii sau crimei nu este influențată de faptul că se vorbește despre ea, ci de modul în care se vorbește."

Urmându-l pe Durkheim, credem că sinuciderea este probabil doar simptomul a ceva ce trebuie căutat în sistemul de condiții istorice și de socializare, care asigură identitatea personalității sau îi cauzează labilitatea, lăsând eul pradă forțelor și influențelor destructive exterioare și interioare (personalității). În același timp, cultura sau diferențele subculturi pot fi intermediarii și amplificatorii efectelor destructive ale societății, dar pot funcționa și ca filtre protective pentru evitarea acestora.

La rata înaltă a sinuciderii în rândul

populației care face obiectul studiului nostru se presupune că își aduc contribuția tradițiile istorice și cele culturale. Conform ipotezei noastre, explicația numărului mare de sinucideri dintr-o perioadă dată trebuie căutată într-o epocă istorică premergătoare puternic mobilizatoare din punct de vedere sentimental. O retrospectivă istorică ne protejează de iluzia unicitatii fenomenelor contemporane, ne ajută să analizăm o criză a mentalității în sistemul dinamicii istorice. De aceea am considerat necesară o retrospectivă pe 100 de ani - structurată pe bază de indici socio-demografici - , în alcătuirea unor sinteze a situațiilor de sinucidere.

Am analizat datele referitoare la actele calificate drept sinucidere din ultimii aproape 100 de ani (din 1 ianuarie 1895 până în 30 iunie 1994) din registrele confesionale de decese, precum și pe baza notelor găsite în registrele de decese ale statului, existente din 1895. Analiza noastră se referă la clasificarea frecvenței sinuciderilor în funcție de sex, categorie de vârstă, apartenență religioasă, etnică, urmărind în același timp și evoluția celor mai frecvente moduri de comitere a acestora. Deoarece nu există date referitoare la împărțirea confesională a cazurilor de suicid în decenile care au urmat celui de-al doilea Război Mondial, nici în registrele confesionale, nici în cele de stat, am fost nevoiți să recurgem la relatăriile membrilor de familie a celui decedat.

Insemnările din registrele de stat sunt în anumiți ani inexacte (presupunem chiar că ne induc în eroare), deoarece apar mai multe cazuri de încercare, respectiv cazuri de oameni loviți de tren prezentate ca accidente. Chiar dacă, înținând seama de condițiile acestor ani, avem motive să presupunem că acestea acoperă cazuri de sinucidere, în cercetarea noastră am luat în considerare doar cazurile calificate fără echivoc drept sinucideri. În același timp, trebuie să considerăm și o altă lipsă a registrelor amintite: în perioada 1930-1950 în locul cauzei decesului există doar observația "verificat de către ofițerul stării civile". Din acest motiv, datele acestei

perioade se bazează doar pe registrele confesionale.

Retrospectivă istorică

Localitatea Racoș se află la poalele munților Rica, în partea de sud, pe malul drept al Oltului. Satele învecinate sunt: Mateiaș, Dopca, Apața, Ormeniș, Augustin, Jimbor și Homorod. Stația feroviară se află pe linia principală București-Oradea la jumătatea distanței dintre Brașov și Sighișoara (aprox. 65 km).

Apartenența administrativă a comunei s-a schimbat de multe ori de-a lungul timpului. Înainte de invazia tătarilor (1241) probabil că a aparținut ținutului Secuiesc, apoi județului Alba și din 1775 a fost parte a județului Alba Superioară; în 1875 a fost încorporat în județul Târnava Mare, după cel de-al II-lea Război Mondial raionului Brașov iar din 1968 aparține județului Brașov.

Despre istoria localității avem puține date. În actele oficiale este menționată prima dată în 1337, dar într-un act din 1421 apare ca existând dinainte de 1276, ca localitate peceneagă, distrusă probabil în timpul invaziei tătare din 1241. (Prin distrugere înțelegem și o micșorare pronunțată a populației, deși prin câțiva locuitori continuitatea a fost întotdeauna asigurată.)

Dinamica populației

Prima informație referitoare la numărul locuitorilor datează de la sfârșitul secolului al XVI-lea. Înregistrarea, nedatată, poartă titlul "Ad Rationen Ser. Dni. Dni. Principis", și cuprinde numele iobagilor, a văduvelor și fiilor acestora din Racoș și alte opt comune vecine. (Pe baza numelor se poate constata că înregistrarea a fost făcută între anii 1594-1603.) Numărul aproximativ de locuitori ai satului din acea perioadă este 249 (Imreh, 1968).

Următoarea menționare este dintr-un

Urbarium din anul 1638. Pe baza acestui document, numărul locuitorilor este de 241 (Grimm, 1863). A treia informație despre populație provine din anul 1671. În aceasta însă sunt însemnate doar capetele de familie a celor două confesiuni maghiare. Presupunând că și atunci au existat câteva familii de români (aprox. 5), numărul total al populației se presupune că a fost 295.

Următorul document care conține date despre numărul populației este o înregistrare a urbariului din 1698. În funcție de naționalitate sunt 73 de familii maghiare, 9 românești și o familie de tigani, care înmulțite cu 5, numărul obișnuit de suflete într-o familie, dau un total de 415 locuitori. Dacă recensăminte din 1600 și 1638 înregistrează doar populație maghiară, în 1698 12% din numărul total de locuitori sunt români și tigani. De aici putem deduce că creșterea populației se datorează și efectelor migrației.

Datele care urmează le găsim în recensământul național din 1750. Numărul populației este 420, doar cu cinci mai mult decât cu 52 de ani înainte. Acest lucru este de înțeles, deoarece în această perioadă a avut loc Războiul de Independență condus de Francisc Rakoczi, seceta groaznică din 1717-1718, apoi foamea și ciuma care făcea victime și în anii '30. În această recenzare împărțirea pe naționalități are următoarea formă: 355 maghiari, 45 români și 20 tigani. În 1785, conform înregistrărilor din timpul lui Josif al II-lea există 520 de suflete, din care 405 maghiari, 85 români, și 30 tigani. Din înregistrarea Cziraki din 1820 lipsesc tiganii. Astfel numărului 580 î se mai adaugă un aproximativ 50 și obținem un total de 630 de locuitori. Datele din 1850 provin din documente aflate la arhiva Institutului Central de Statistică. Cele din 1886 provin din Nomenclatorul Universal al Bisericii Reformate, iar cele din 1929 sunt din procesul verbal al investigației Protopopiatului Reformat din acel an. Acest total înfățuează tiganii în funcție de limba lor maternă ca români, respectiv maghiari. Creșterea vertiginioasă a populației din secolul trecut se

UN SECOL DE SUICID ÎN RACOS

poate explica prin eliberarea iobagilor și astfel imigrarea masivă a acestora, dar și prin începerea mineritului de bazalt și al arderii varului la scară industrială. Datele referitoare la numărul populației și împărțirea acesteia pe

nationalități se găsesc centralizate în tabelul I. Datele referitoare la anii 1977 și 1992 reprezintă rezultatele recensământelor din acești ani.

Tabel 1. Dinamica populației din Racos

Anul	Maghiari		Români		Romi		Germani		Evrei		Total
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	
1600	239	100	-	-	-	-	-	-	-	-	239
1638	241	100	-	-	-	-	-	-	-	-	241
1671	270	91.5	25	8.5	-	-	-	-	-	-	295
1698	365	88	45	10.8	5	1.2	-	-	-	-	415
1750	355	84.5	45	10.7	20	4.8	-	-	-	-	420
1785	405	77.9	85	16.3	30	5.8	-	-	-	-	520
1820	465	73.8	115	18.3	50	7.9	-	-	-	-	630
1850	737	80.8	168	18.4	5	0.5	2	0.2	-	-	912
1886	1316	83.6	234	14.8	*	*	-	-	26	1.6	1576
1920	1776	87	256	12.5	8	0.5	1	0.05	-	-	2041
1929	1769	84.2	314	14.9	*	*	10	0.5	9	0.4	2102
1930	1764	78.3	453	20.1	-	-	5	0.2	12	0.5	2253**
1952	1935	70.7	650	23.8	150	5.5	-	-	-	-	2735
1956											2369***
1959	1816	72	282	11.2	408	16.2	16	0.6	-	-	2522
1966											2653***
1968	1822	67.4	302	11.2	578	21.4	-	-	-	-	2702
1977	1882	73.4	332	13	344	13.4	5	0.2	-	-	2563
1992	1805	69.7	237	9.2	545	21.1	2	0.07	-	-	2589

* La aceste înregistrări, tiganii (romii) au fost trecuți la alte categorii în funcție de limba lor maternă

** În cei 2253 de locuitori sunt incluse și 19 persoane de alte naționalități

*** La aceste recensământuri nu s-a publicat structura populației pe naționalități sau limbi matematice

Rezultate detaliate ale cercetării

Tabelul 2 prezintă numărul și rata sinuciderilor din localitatea Racoș de-a lungul

unici sevențe temporale de 100 de ani, împărțite pe decenii. Din păcate nu disponem de date pentru întreaga țară, pentru comparație, deoarece datele de acest tip nu sunt încă făcute publice. Graficul 2, reprezintă fenomenul, iar graficul 3 variația ratei sinuciderii pe perioade de zece ani. Analizând graficele observăm câteva date frapante.

Primul vârf în rata sinuciderilor corespunde perioadei 1905-1914, adică primilor ani care au urmat debutului activităților mineritului de bazalt. În viața oamenilor, care pînă atunci se ocupau de agricultură, a intervenit o schimbare prin deschiderea minei. Bărbații, în majoritate, își căutau noi locuri de muncă în mină, iar munca pământurilor a revenit în cea mai mare parte femeilor, copiilor mai mari și vîrstnicilor. Localnicii care au renunțat la vecchia lor formă de viață nu s-au putut adapta în mod adekvat la condițiile de trai ale societății preindustriale. Din alt punct de vedere însă, au descoperit avantajele materiale oferite de societatea în curs de

industrializare, dar posibilitățile limitate de obținere a acestora - relativa deprivare materială - a provocat frustrarea din care a rezultat o creștere a agresivității. Această agresivitate s-a manifestat pe de o parte spre exterior; în această privință, datele din registrele de decese din această perioadă referitoare la crime sunt revelatoare. Pe de altă parte, un număr mare de fapte autodestructive consumate indică o agresivitate manifestată spre interior. Acest lucru pare demonstrat și de faptul că toți aceia care s-au sinucis în această perioadă au fost bărbați (și după cum se vede în tabelul 3 două treimi din ei sunt sub 50 de ani).

Tabel 2. Dinamica sinuciderilor din Racoș. Cazuri și rate ale sinuciderii.

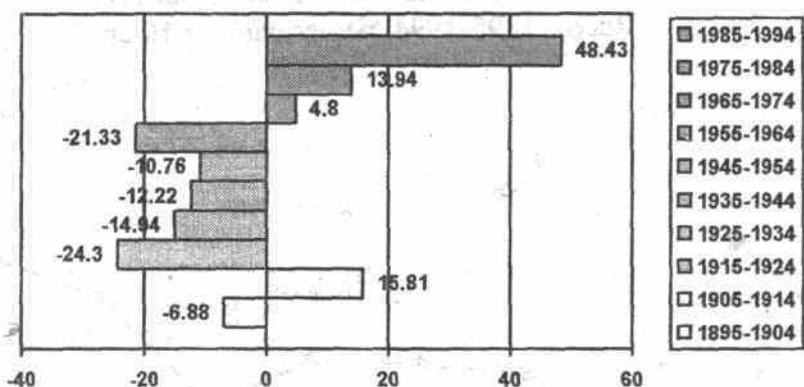
Decada	Media populației	Nr.de sinucideri	Rata (la 100.000 loc.)
1895-1904	1789	4	22.35
1905-1914	1998	9	45.04
1915-1924	2025	1	4.93
1925-1934	2099	3	14.29
1935-1944	2351	4	17.01
1945-1954	2707	5	18.47
1955-1964	2529	2	7.90
1965-1974	2644	9	34.03
1975-1984	2548	11	43.17
1985-1994	2575	20	77.66
TOTAL:	23 265	68	29.23
Valori medii:	2326.5	6.8	28.49
Abateri standard:	306.18	5.4	20.95
Interval:	1789 - 2707	1 - 20	4.93 - 77.66

Ideea este susținută și în mult citată lucrare a lui Merton din 1938 unde autorul reânnoiește conceptul de anomie al lui Durkheim. După părerea lui Merton, starea de anomie - adică criza structurilor sociale și culturale - intervine atunci când pentru un număr mare de membri ai societății țelurile

devin inaccesibile (sau par inaccesibile) în modurile impuse de norme. Acest lucru provoacă o tensiune pe care individul încearcă să o atenuze fie renunțând la norme, fie înțeluri - sau, nefiind capabil de nici una, opteză pentru un mod de comportare deviat (Merton, 1980).

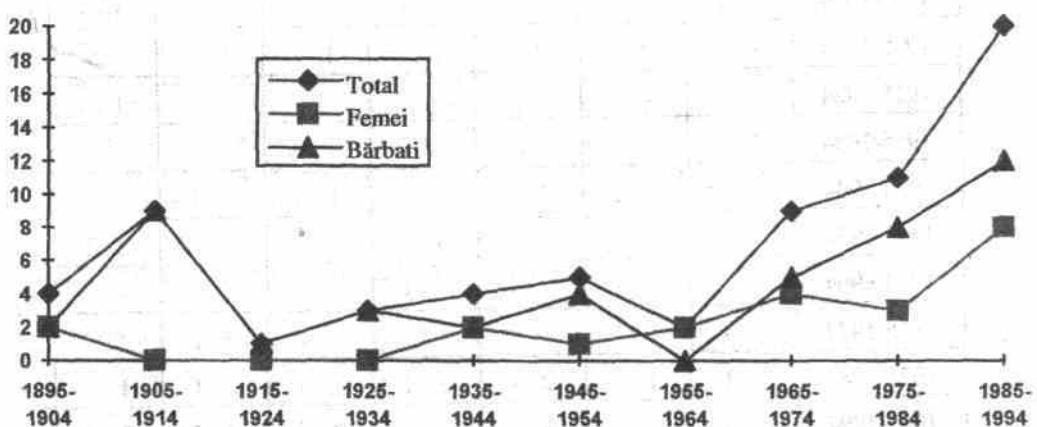
UN SECOL DE SUICID ÎN RACOS

Grafic 1. Abaterea de la rata medie

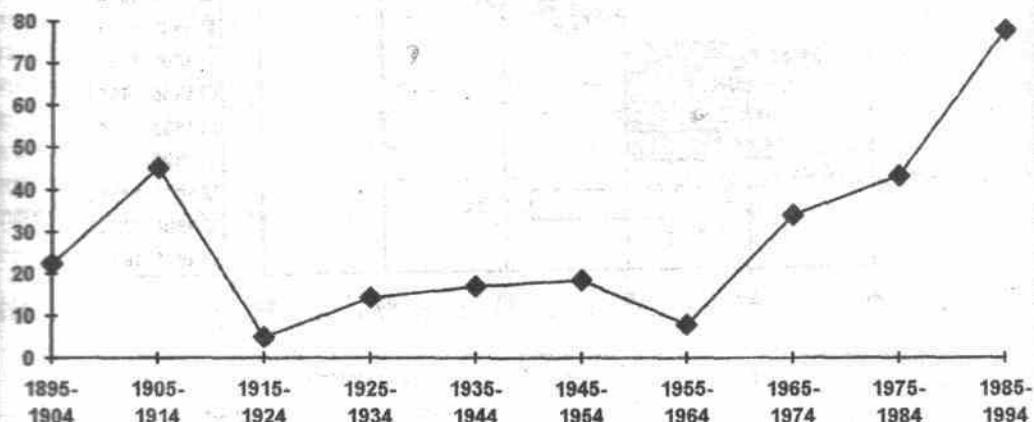
Grafic 2.

Frecvența cazurilor de sinucidere din Racoș 1895-1994,
cumulate pe perioade de 10 ani

Grafic 3.

**Rata sinuciderilor (la 100.000 locuitori)
Racoș, 1895-1994, pe perioade de 10 ani**

Tabel 3. Numărul cazurilor de suicid, pe 100 de ani, pe categorii de vârstă și perioade de 10 ani

Perioada	Bărbați și femei								Total
	Sub 20	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	Peste 70		
1895-1904	- 1	- -	- -	- -	1 1	- -	1 -	2 2	
1905-1914	- -	2 -	2 -	2 -	1 -	2 -	- -	9 -	
1915-1924	- -	- -	- -	- -	- -	- -	1 -	1 -	
1925-1934	1 -	- -	- -	- -	- -	1 -	1 -	3 -	
1935-1944	- -	- -	1 -	- -	1 1	- 1	- -	2 2	
1945-1954	- -	- -	- -	1 -	1 -	- -	2 1	4 1	
1955-1964	- -	- 1	- -	- 1	- -	- -	- -	- 2	
1965-1974	- 1	1 1	1 -	- -	- -	2 2	1 -	5 4	
1975-1984	- 1	1 -	2 -	2 1	2 -	- 1	1 -	8 3	
1985-1994	1 -	- -	3 2	2 -	2 2	2 2	2 2	12 8	
Total	2 3	4 2	9 2	7 2	8 4	7 6	9 3	46 22	

Scăderea frapantă a ratei sinuciderilor din următoarea perioadă (1915-1924) poate fi pusă în legătură și cu Primul Război

Mondial. Conform constatării lui Durkheim, în anii de război sunt mai puține cazurile de acțiuni autodestructive, deoarece războiul,

UN SECOL DE SUICID ÎN RACOS

revoluția, crizele politice obligă individul să se preocupe mai puțin de propriile sale probleme și să recunoască problemele colective. Se întărește sentimentul apartenenței la colectivitate, apar în prim plan telurile comune și prin aceasta integrarea în societate și solidaritatea colectivă sporesc. (Durkheim, 1993). Acest lucru distrage atenția oamenilor de la propriile lor probleme nerezolvate.

Prin contrast, în timpul crizelor industriale sau financiare rata sinuciderilor de obicei crește; nu din cauza sărăcirii probabil, ci pentru că aceste crize reprezintă tulburări ale ordinii colective (Durkheim, 1993). Este posibil ca un asemenea fenomen să-și fi arătat efectele în timpul marii crize economice mondiale din anii '30.

Rata sinuciderilor este constantă și în următoarea perioadă, se poate observa doar o ușoară creștere până în mijlocul anilor '50, după care apare o scădere bruscă. În această perioadă, nu am găsit înregistrate cazuri de suicid, dar întâlnim suspect de multe cazuri înregistrate ca accidente, care pot acoperi și sinucideri. Pe de altă parte, aceasta este perioada colectivizării, care a amplificat în societate acele forțe - legături interpersonale și coeziunea din interiorul comunității - care acționează în direcția scăderii sinuciderilor.

În final, de la mijlocul anilor '60 rata sinuciderilor a început din nou să crească, și mai ales în ultimul deceniu a ajuns foarte accentuată (77,6 la o sută de mii), depășind cu mult toate vîrfurile de până acum. Graficul 1 reprezintă mai elocvent abaterile ratelor pe diferite decenii raportat la rata medie. Se

constată că abateri pozitive de la valoarea medie apar în perioada 1905-1914, respectiv în ultimele trei decenii, cel mai pregnant fiind abaterea din penultimul deceniu. O atenție sporită - dacă nu chiar o cercetare separată - merită acordată ratei foarte înalte a sinuciderilor din ultimul an și jumătate. Rata de 231,7 la sută de mii pe an înregistrată în 1993 a crescut în primele șase luni ale anului 1994 la 309. Între cauzele acestei creșteri marcante pot juca un rol ritmul de viață accelerat al zilelor noastre, dorințele nerealizate, seria de frustrări cauzate de aspirațiile neîmplinite, care au rezultat în creșterea nivelului agresiunii persoanei; și, în același timp, solicitarea exagerată la care este expus individual care reduce capacitatea de toleranță în conflict.

Distribuția pe grupe de vîrstă și sexe

Tabelele 3-4 înfățișează sinuciderile ultimilor 100 de ani împărțite pe grupele de vîrstă obișnuite și pe sexe divizate pe decenii.

Se poate observa particularitatea caracteristică a curbelor sinuciderilor la populația maghiară, rata deosebit de înaltă a sinuciderilor la vîrstele mai înaintate: o treime din cazurile de sinucidere din cei 100 de ani au avut victime de peste 60 de ani; mai mult de jumătate de peste 50 de ani. Nu ar fi, probabil, lipsit de interes ca în cele ce urmează să se analizeze rata sinuciderilor la cei de vîrstă a treia și legăturile acestora cu tradițiile culturale, atitudini și efecte ale modelelor colective.

Tabel 4. Numărul cazurilor de suicid, pe 100 de ani, pe categorii de vîrstă și perioade de 10 ani

Perioada	Sub 20	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	Peste 70	Total
1895-1904	1	-	-	-	2	-	1	4
1905-1914	-	2	2	2	1	2	-	9
1915-1924	-	-	-	-	-	-	1	1
1925-1934	1	-	-	-	-	1	1	3
1935-1944	-	-	1	-	2	1	-	4
1945-1954	-	-	-	1	1	-	3	5
1955-1964	-	1	-	1	-	-	-	2

Perioada	Sub 20	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	Peste 70	Total
1965-1974	1	2	1	-	-	4	1	9
1975-1984	1	1	2	3	2	1	1	11
1985-1994	1	-	5	2	4	4	4	20
Total	5	6	11	9	12	13	12	68

Reprezentarea înaltă a categoriei de vîrstă de sub 30 de ani - care este caracteristică ratelor sinuciderilor din Ungaria - aici nu apare.

De asemenea trebuie amintit că grupa de vîrstă de sub 20 de ani este "reprezentată" doar de sinucigași de peste 16 ani. În această grupă de vîrstă nu se poate observa obișnuita preponderență a bărbaților de a deveni victime ale sinuciderii; acest lucru se poate probabil explica prin labilitatea sentimentală mai accentuată a femeilor sub 20 de ani, decât a bărbaților.

Distribuția pe sexe - 67,6% bărbați și 32,4% femei - coincide cu raportul ultimilor decenii, care nu a suportat schimbări semnificative, conform cărora aproximativ șapte sinucigași din zece sunt bărbați.

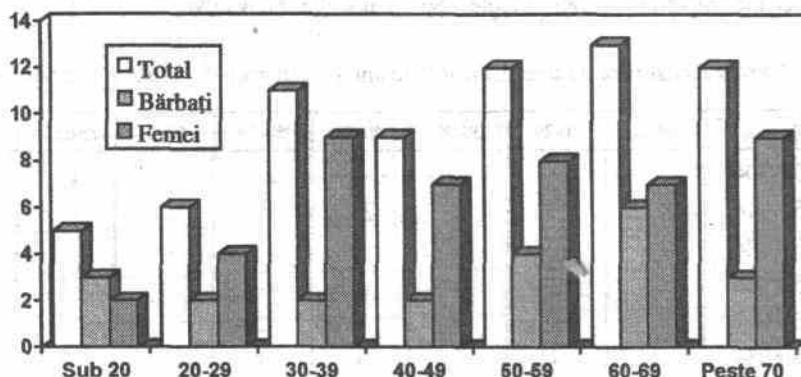
Frecvența sinuciderilor este mai mare în rândul bărbaților în toată lumea. Chiar dacă acest lucru nu are un motiv

acceptat univoc, probabil că bărbații care ajung la ideea sinuciderii își duc fapta la bun sfârșit cu mai multă hotărâre, respectiv aleg metode mai eficace (Bakó, 1992). Se observă de asemenea că în perioada 1905-1935, care cuprinde și marea criză economică din 1930-1932, nici o femeie nu și-a luat viață. Motivul îl constituie probabil faptul că șomajul și falimentul afectează mai ales susținătorii de familie. Se presupune că motivele tipice autodestructive ale celor două sexe sunt diferite. Se pare - conform teoriei tradiționale a rolurilor sexelor - că pofta de viață a bărbaților este mai mult influențată de schimbările lumii exterioare; hotărârile femeilor de a alege sau a respinge viață depind de succesul vieții personale, ale cărei dimensiuni depind doar indirect de societate, de viața politico-economică a comunității.

Graficul 4 reprezintă distribuția pe categorii de vîrstă și sex a sinucigașilor.

Grafic 4.

Numărul cazurilor de suicid, Racoș 1895-1994, pe categorii de vîrstă și sexe

UN SECOL DE SUICID ÎN RACOȘ

Distribuția confesională

De-a lungul celor 100 de ani au avut loc 68 cazuri de suicid, dar - aşa cum am mai amintit - deoarece analiza împărțirii confesionale a sinuciderilor a suferit limitări, doar în 63 de cazuri am reușit să descoperim apartenența confesională a victimelor și numai pe acestea le-am luat în considerare la

calculul procentual al distribuției pe confesiuni.

Estimăm populația medie din această perioadă la 2478 persoane, împărțirea confesională a populației bazându-se pe datele recensămintelor din 1929, 1959, 1968 și 1992 (vezi tabelul 5). Mari schimbări din punct de vedere confesional nu s-au observat în acest interval.

Tabel 5. Structura populației pe religii, Racoș, 1929-1992

Anul	Reformați	Unitarieni	Ortodocși	Romano-catolici	Alte religii
1929	1342	324	314	97	25
1959	1355	582	436	112	37
1968	1366	617	512	168	39
1992	1157	574	484	123	251

Tabel 6. Distribuția cazurilor de suicid și a populației totale pe religii

Religie	Cazuri de suicid		Procentual în populația totală*
	Număr absolut	%	
Reformați	35	51.47	52.66 %
Unitarieni	20	29.42	21.15 %
Ortodoxi	5	7.35	17.59 %
Romano-catolici	3	4.41	5.05 %
Alte religii	-	-	3.55 %
Necunoscută	5	7.35	-

*Valori medii calculate din Tabelul 5.

Datele referitoare la împărțirea confesională a victimelor sinuciderilor precum și a întregii populații sunt centralizate în tabelul 6.

La scară mondială frecvența mai mare a sinuciderilor se poate observa în rândul populației protestante; datele tabelului 6 nu confirmă însă din acest punct de vedere. E adevărat că un număr mare al sinuciderilor aparține protestanților (51,47% reformați și 29,42% unitarieni), dar, comparând numărul

indivizilor care s-au sinucis cu ponderea celor două confesiuni în cadrul populației, constatăm că nu există diferențe semnificative.

În același timp, este interesant de observat că persoanele sinucigașe de confesiune romano-catolică reprezintă 4,41% din totalul cazurilor, cu toate că în întreaga populație aceștia reprezintă 5,05%. Acest lucru este cu atât mai izbitoare că, ca urmare a interdicțiilor stricte care sunt în vigoare în

religia catolică, conform statisticilor internaționale, în rândul populației de această religie se înregistrează un număr foarte redus de sinucideri. Deci procentul de 4,41% raportat la ponderea catolicilor în cadrul întregii populații poate fi considerat ridicat. Totodată, e relevant faptul că populația ortodoxă detine cea mai scăzută rată a sinuciderilor raportată la distribuția confesională. În timp ce 17% din populație e de religie ortodoxă, sinuciderile comise de ortodocși reprezintă 7% din total. Cunoscând faptul că ortodocșii provin în majoritatea lor din rândul populației de naționalitate română, se poate pune problema: în ce măsură cultura

și transmiterea tradiției au un rol hotărâtor în comiterea sinuciderilor?

Distribuția pe naționalități

Tabelul 7 prezintă structura pe naționalități a celor care s-au sinucis, pe perioade de zece ani, comparativ cu împărțirea întregii populații pe naționalități. Se poate observa că până în 1935 întâlnim cazuri de suicid numai la reprezentanți ai etniei maghiare, lucru ce poate fi explicat prin numărul relativ mic al locuitorilor de alte naționalități.

Tabel 7. Ponderea celor de etnic maghiară în populația totală, respectiv în cazurile de suicid, pe perioade de 10 ani

Perioada	% în populația totală	% în cazurile de suicid
1895-1904	85	100
1905-1914	86	100
1915-1924	87	100
1925-1934	84	100
1935-1944	72	75
1945-1954	70	60
1955-1964	72	100
1965-1974	69	89
1975-1984	71	91
1985-1994	71	95

Este frapant însă faptul că în decenile următoare, chiar dacă crește ponderea celorlalte naționalități în populația totală, raportul maghiarilor care au comis sinucidere este disproportional mai mare. Un singur deceniu face excepție de la acest fapt (1945-1954), când 40% din cazuri nu au fost maghiari, cu toate că din totalul locuitorilor doar 30% sunt de alte naționalități. Dar în

perioadele următoare maghiarii conduc deosebit în împărțirea procentuală a sinuciderilor pe naționalități, lucru care dă de gândit. Se naște întrebarea dacă dincolo de situația actuală ar fi hotărâtor și caracterul național? Este doar cunoscut că Ungaria este pe locul întâi în statisticile internaționale de sinucideri.

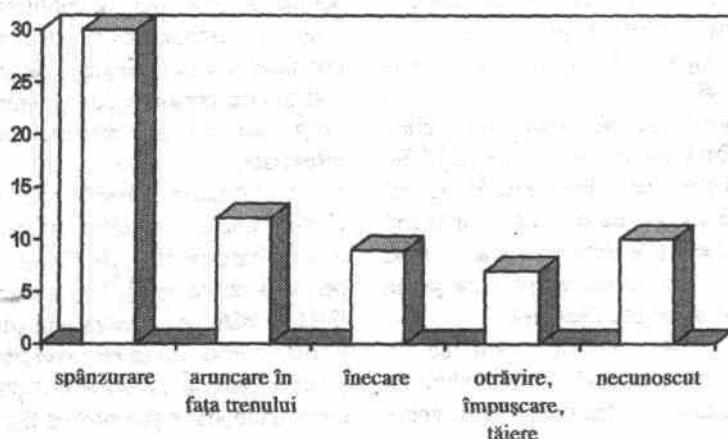
UN SECOL DE SUICID ÎN RACOŞ

Modul de comitere al sinuciderii

Graficele 5 și 6 arată evoluția modurilor de comitere din diferite puncte de

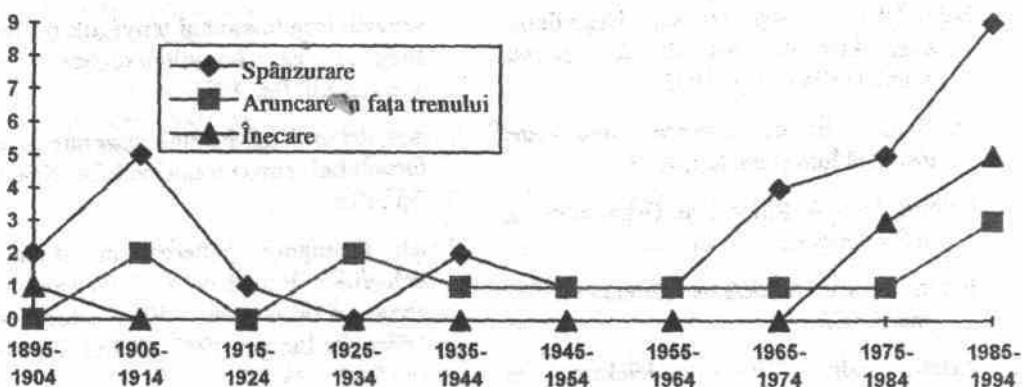
Grafic 5.

Numărul cazurilor de suicid după modul de comitere
Racoş, 1895-1994

Grafic 6.

Numărul cazurilor de suicid,
după cele mai frecvente trei moduri de comitere,
Racoş, 1895-1994, pe perioade de zece ani

Graficul 6 înfățișează cele trei moduri care apar cel mai des, împărțite pe perioade de zece ani. Sinuciderea prin spânzurare, ca modul cel mai frecvent folosit, arată o fluctuație. Primul maxim îl atinge în 1910, atunci când începe să se răspândească și aruncarea în fața trenului; început în schimb dispare. În perioada următoare scade, până când în jurul anilor 1930 aproape că dispare, iar modurile de comitere a sinuciderilor sunt reprezentate aproape exclusiv de aruncarea în fața trenului. Aceasta din urmă, după o scădere slabă, stagnează până în perioada 1975-1984, după care în ultimul deceniu prezintă o ușoară creștere.

Sinuciderea prin spânzurare, chiar dacă după '34 apare din nou, abia după '64 ajunge iar detașat pe primul loc. În același timp din '65 începe să crească și numărul cazurilor de încercare. (De remarcat că acest mod de comitere a acțiunii sinucigașe a fost pe un plan secundar mai multe decenii.)

Ne atrage atenția faptul că în ultimele decenii toate cele trei moduri de comitere arată o tendință crescătoare proeminentă.

După cum reiese și din tabele și grafice, mai ales datele ultimului deceniu ne dau de gândit. Dintre locuitorii de naționalitate maghiară ai comunei, din 279 de

decedați, 22 și-au pus capăt zilelor în mod voluntar. Aceasta dă un procent de 7,9% din rândul cauzelor morții. Restrângând perioada pe ultimii cinci ani situația devine chiar mai dramatică: 9,4% din cazurile de deces sunt rezultate ale sinuciderilor. În frecvența deosebit de mare a evenimentelor autodestructive un rol important poate să-l aibă și efectul modelelor, care fac, de pildă, ca pierderea unei persoane apropiate sufletesc în urma unei sinucideri să devină un exemplu de soluție de rezolvare a conflictului interior. Strategii asemănătoare de rezolvare a conflictelor sunt sugerate și de autodestruția mai multor persoane dintr-o comunitate mai largă sau de sinuciderea unei persoane respectate.

Analiza noastră este singulară în context ardelean, deoarece nu cunoaștem nici o altă retrospectivă istorico-statistică pe o perioadă de un secol. Din acest motiv, și în lipsa de date pe întreaga țară (din păcate în România sinuciderea este considerată de unii și azi o temă tabu) nu există posibilitate de comparație, dar e probabil ca rata crescătoare din ultimii doi ani să nu fie doar un fenomen izolat caracteristic doar acestei comune, iar acest lucru ar justifica asemenea cercetări și în alte localități.

Note și bibliografie

Bakó Tihamér: *Öngyilkosság. Öngyilkossági kísérlet. Adatok és tények.* Animula Kiadó, Bp., 1992.

Durkheim, Émile: *Despre sinucidere.* Institutul European, Iași, 1993.

Grimm, Josef A. Ritter: *Das Urbarialwesen in Siebenbürgen.* Wien, 1863.

Imreh, Barna: *Alsórákos története.* 1968 (manuscris).

Keleti, Judit: *Társadalomlektani és*

személyiségdinamikai tényezők összefüggése az öngyilkosságban. in: T.B.Z. XXII, Bp., 1991.

Merton, Robert K.: *Társadalomszemlélet és társadalomi struktúra,* Gondolat Kiadó, Bp., 1980.

WHO: *Changing patterns in suicide behaviour. Report on a WHO working group.* Copenhagen: WHO Regional Office for Europe, 1982 (EURO Reports and Studies No.74)